

А. М. Чвалюк,
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЗЛОЧИННА «ГЛОРИФІКАЦІЯ» ВІЙСЬКОВИХ КРАЇНИ-АГРЕСОРА В КРИМУ ЯК БЕЗПЕКОВА ЗАГРОЗА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Законом України від 22 травня 2022 року № 2265-IX заборонена популяризація та глорифікація діяльності органів держави-терориста, службовців (у тому числі військовослужбовців). Різниця між живими та загиблими окупантами Закон не проводить, отже всі випадки глорифікації загиблих воєн агресора також підпадають під заборону.

Для глорифікації загиблих під час повномасштабного вторгнення в Україну кримчан окупанти використовуються намогильні споруди та «меморіальні» таблички на будниках, закладах освіти, парканах скверів тощо. Скільки кримчан воюють проти України у лавах російської армії, достеменно невідомо. Російський «голова Криму» Сергій Аксьонов повідомляв, що на фронт поїхали 1,2 тисяч кримських «добровольців». Скільки їх вирушили туди внаслідок російської мобілізації, окупаційна влада публічно не оголошує, як і точну кількість загиблих.

Є серйозні підстави вважати, що не всі загиблі мешканці Криму, обрані ідеологами кремля для проведення показової «героїзації» були добровольцями. Багатьох з них просто кинули в горнило війни проти свого ж народу. І раз довіряти інформації, зазначеній на «меморіальних» дошках, які постійно з'являються в усіх куточках тимчасово окупованого півострова, ми не можемо, у нагоді стануть документи, зібрані вітчизняними правоохоронними органами, які вже тривалий час належним чином документують факти участі мешканців окупованого півострову у військових діях на боці окупантів. Саме ці документи, здатні, на нашу думку, вирішити долю більшості із встановлених у Криму «меморіальних» об'єктів.

Якщо загибла особа з числа мешканців Криму, який присвячено «монумент», «пам'ятну дошку» тощо, добровільно вступила до лав збройних сил держави-агресора, або вчинила міжнародний злочин, такий «монумент» або інший штучний «меморіальний об'єкт» має бути показово демонтованим включно із можливою зміною місць поховання, для унеможливлення будь-якої глорифікації явних злочинців. Якщо ж з'ясується, що особа стала жертвою незаконної «мобілізації», проведеною окупантами у Криму, то за відсутності доказів вчинення цією особою воєнних злочинів, «меморіальний об'єкт» може після деокупації залишитися виключно у формі позначення поховання на підставі рішення органу місцевого самоврядування або військової адміністрації, на території якого він розташований.

До питань, що, на нашу думку, мають обов'язково підніматися на засіданнях органів влади, при ухваленні рішення щодо впорядкування поховань, відносяться: зміна напису про померлого, відповідно до змісту встановлених фактів; демонтаж з «меморіального об'єкту» поховання символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну, пропаганда якої заборонена Законом України від 22 травня 2022 року № 2265-IX [1], а також георгіївської стрічки, пропаганда якої в Україні з 2017 року є адміністративним правопорушенням.

У відповіді на питання хто і яким чином має виявляти і усувати на деокупованих територіях елементи пропаганди російського режиму та символіку російського воєнного вторгнення, першою на думку приходить Національна поліція України. Підпунктами 2, 3 та 4 пункту 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що «поліція відповідно до покладених на неї завдань виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; вживає заходів з метою виявлення адміністративних правопорушень; припиняє виявлені адміністративні правопорушення» [2]. Здійснюється ця діяльність шляхом усного висловлення законних вимог, або виданням письмового припису, за невиконання яких передбачена адміністративна відповідальність. Однак норма статті 188-28 КУпАП охоплює виключно приписи

щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху. Тому вона потребує на розширення щодо випадків, якщо припис поліцейського буде стосуватися демонтажу георгіївської стрічки чи іншої пропаганди агресора з намогильної споруди. Інакше, на нашу думку, ця норма не сприятиме припиненню правопорушення і обмежує превентивну діяльність Національної поліції.

Згідно з Європейською Хартією місцевого самоврядування, яка ратифікована Україною ще у 90-х роках, органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу. Зокрема, вони здійснюють контроль за об'єктами самочинного будівництва, які будуються без дозвільних документів. Тобто, найбільш кричущі незаконні випадки контролюватиме та перевірятиме саме місцева влада. Під час здійснення контролю органи місцевого самоврядування зможуть виносити обов'язкові до виконання приписи, проводити перевірки, зокрема й позапланові тощо. Це має відбуватись у рамках постійного та безперервного моніторингу забудови громади. Однак з об'єктами моніторингу не все так просто. Адже Закон України «Про благоустрій населених пунктів» хоч і відносить кладовища до об'єктів благоустрою населених пунктів у частині 1 статті 13 [3], не роз'ясняє з яких елементів вони складаються і чи змінює самочинно встановлений «елемент благоустрою», зокрема намогильна споруда, правовий статус усього об'єкту. виправити ситуацію зараз намагаються за допомогою законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення сфери поховання» від 04.02.2022 р. № 7018 [4], у якому «намогильна споруда» визначається як елемент благоустрою. Прийняття цього закону розширить перелік державних органів контролю, які мають право виносити приписи стосовно незаконно встановлених об'єктів (елементів) благоустрою, зокрема на деокупованих територіях.

Місцеві органи державної виконавчої влади зараз мають право приймати власні правила щодо вимог благоустрою своєї території, які затверджують на рішеннях відповідних рад, а також виносити приписи – обов'язкові для виконання

у визначені строки письмові вимоги уповноваженої особи щодо усунення порушення правил, які є обов'язковим для виконання. Об'єкт благоустрою про демонтаж якого винесено припис має бути демонтовано у найкоротші терміні (від 1 до 3 днів) за власний рахунок особою, яка здійснила його розміщення [5]. У нашому випадку особою, що виконала волевиявлення громадянина щодо ставлення до його тіла після смерті (стосовно намогильної споруди) або встановила «меморіальну споруду» за межами кладовища.

Коло осіб, що фактично встановлювали намогильні споруди або «меморіальні споруди» за межами кладовища чи на ньому, є специфічним оскільки вагома частина злочинної «глюрифікації» вчинюється не родичами загиблого, а колаборантами та окупантами, які після деокупації гарантовано ніяких «практичних повноважень» не матимуть, та як фізичні особи будуть очевидними фігурантами кримінальних проваджень, зокрема заочних, а тому покладання на них відповідного обов'язку демонтажу буде завідомо неефективним. Відповідно до українського законодавства у разі невиконання припису в зазначений термін уповноважена особа, яка внесла припис має право скласти протокол про адміністративне правопорушення за статтею 152 КУпАП щодо порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій. Якщо особа, відносно якої винесено припис, не здійснила демонтаж у встановлені у приписі строки, відповідні структури державних адміністрацій вживають заходів щодо демонтажу самовільно розміщеного (встановленого) елементу благоустрою. Подібним чином, на нашу думку, ці органи, а саме військові адміністрації, мають діяти у деокупованому Криму й у випадку неможливості встановити реального фактичного ініціатора чи «власника» «елементу благоустрою» чи неможливості примусити його провести демонтаж. У такій ситуації текст припису, без вказівки на конкретну особу-виконавця, має бути оприлюднене у місцевому медіа. Після спливу трьох днів з моменту опублікування припису місцеві органи виконавчої влади можуть приступати до примусового демонтажу самовільно розміщеного чи встановленого «елементу благоустрою».

Отже, слід констатувати наявність у місцевих органів державної виконавчої влади певних повноважень для боротьби із наслідками злочинної «глюорифікації» загиблих військовослужбовців агресора. Вітчизняний законотворчий процес теж, хоч і повільно, але рухається у вірному напрямку. Сподіваємося, що і повноваження Національної поліції з часом будуть підкріплені належними адміністративними санкціями.

Список використаних джерел

1. Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну : Закон України від 22.05.2022 р. № 2265-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20#Text>
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06.09.2005 р. № 2807-ІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення сфери поховання : Проект Закону України від 04.02.2022 р. № 7018. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI06917A?an=7>
5. Правила благоустрою території міста Києва. URL: https://kyivcity.gov.ua/publiczna_informatsiia_Tag_166122/proyekt_rishennya_kivsko_misko_radi_pro_pravila_blagoustroyu_teritori_mista_kiyeva/pravila_blagoustroyu_teritori_mista_kiyeva.pdf

Харламов М. І. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ (НА ПРИКЛАДІ ЦИВІЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ НУЦЗ УКРАЇНИ).....	961
Хатнюк Ю. А., Козачук В. О. БЕЗПЕКОВІ ЗАГРОЗИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	965
Хитра О. Л. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ.....	968
Христич І. О. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ.....	971
Христюк О. Л. ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ З ФАНТОМНИМИ БОЛЯМИ ПІСЛЯ АМПУТАЦІЙ КІНЦІВОК: АЛГОРИТМ РОБОТИ.....	976
Церковник С. І., Козут В. М. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА РОСІЙСЬКИХ КОМПАНІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	979
Цехан Д. М., Чернов О. В. ТАКТИКА РОЗШУКУ ПІДОЗРЮВАНИХ, ЯКИМИ ВЧИНЕНО УМИСНІ ВБИВСТВА ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	984
Цицик О. І. ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДИ ЯК МОДЕЛІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	989
Чайковська А. Р., Татарин І. І. ФІКСАЦІЯ ТА ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....	993
Чвалюк А. М. ЗЛОЧИННА «ГЛЮРИФІКАЦІЯ» ВІЙСЬКОВИХ КРАЇНИ-АГРЕСОРА В КРИМУ ЯК БЕЗПЕКОВА ЗАГРОЗА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ.....	997
Черненко О. М., Ілляш В. І. РЕІНТЕГРАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ.....	1002
Чернієнко Є. О., Марков М. М. ВАЖЛИВІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО ЗАКОДАВСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	1006

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

В 71

Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах
Львівського державного університету внутрішніх справ
(*протокол від 28 лютого 2024 року № 9*)

Упорядник

У. О. Цмоць,

старший науковий співробітник

Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні
уроки : збірник тез Міжнародної науково-практичної
конференції (22–23 лютого 2024 року) / упор. У. О. Цмоць.
Львів : Львівський державний університет внутрішніх
справ, 2024. 1084 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки», яка відбулася 22–23 лютого 2024 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

The collection contains the participants' reports of the International Scientific and Practical Conference «The War in Ukraine: Conclusions Drawn and Lessons Not Learnt», which was held on February 22–23, 2024, at Lviv State University of Internal Affairs.

The reports are published in the author's edition. The authors are responsible for the reliability of the facts, statistical data, and the accuracy of the material presented.

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ

КОНСУЛЬТАТИВНА
МІСІЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ

Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки

*Збірник тез
Міжнародної
науково-практичної конференції*

22–23 лютого 2024 року

Київ–Львів–Харків